

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Epistolarvm [epistolarum] D. Philippi Melanchthonis Farrago

Melanchthon, Philipp

Basileae, 1565

VD16 -M3220

An Sacramentvm in pompa adorari debeat

[urn:nbn:de:bsz:31-312770](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-312770)

to pagellas, in quibus recitatur conciliatio facta inter Lutherum & alios, qui adfuerunt ex Ecclesij Rhenanis & Rheticis, quorum adscripta sunt nomina, de propositione, An bona opera sint necessaria. Hodie legi præfationem Ambrosij, additam nouæ editioni Ienensi De haus hofstiller / ubi sunt hæc uerba: Ich hab alle zeit geeret / das man gütte werck zu thun pflichtig vnd schuldig ist, &c.

Hic refutat ipse Ambrosius scurrilitatē illorum, qui negāt hanc propositionē: Noua obedientia est necessaria. Est autem barbaries, intelligere necessarium coactione extortum. Significat enim, ordinatū à Deo immutabiliter. Et magna inscitia est, locum Pauli ad Corinthios citare ad obedientiam præceptis debitam: qui loquitur de donatione elemosynæ, cuius adfirmat modum nemini præceptū esse. Vult enim docere, se nō tollere distinctionē dominiorū, sed uelle esse liberā contributionē. Nec ualet cōsequētia ab operibus non præceptis ad præcepta. Bene ualete. Et scribā aliās plura: & Deo Ecclesiam et me commendo. Die 19 Iulij, anno 1559.

**AN SACRAMENTVM IN POM
pæ adorari debeat.**

Reuerēdo uiro, D. Iacobo Stratnero, prædicatori Berlinensi, amico suo charissimo, S. D.

Mihi cum Vnicelio priuata discordia nulla
unquam

unquam fuit: amanter etiam rogavi aliquando,
 meā familiaritatē ne aspernaretur. Sed uide quā
 crudeliter, quā calumniose scripserit contra nos,
 & scribit multa contra suam conscientiam. Ideo eum
 non probo, & existimo istic arte impediri bona &
 pia consilia. Oremus igitur Deum, ut Achitophelis
 consilia impediatur: mihi non dubium est, quin Vui-
 celius ipse improbet illam adorationem sacramenti
 in pompa. Nolui autem cum principe de ea re di-
 sputare, cum ipse nō interrogaret. Scriptura docet
 nos, sacramenta in usu certo esse: extra usum est in-
 certitudo. De aqua consecrata nihil dico: res le-
 uicula per se casura est: & ideo aliquando dissi-
 lentur hæc. Sed de Missa siue cōmunione, scribam
 ad eum accuratē, cum primū habeo aliquid tem-
 poris. Magna res est abusus sacramenti: & Vui-
 celius uereor confirmare abusum in Missa siue com-
 munione. Sacrificuli eandem impietatem retinent
 nunc, cum has Missas celebrant, qua utebantur an-
 tea. Vides quales sint, & quantum curent doctrinā
 Christi. Dominus noster IESVS CHRISTVS
 gubernet anīmū principis, ut recta instituat: & ne
 suo exemplo impios confirmet. Bene uale mi laco-
 be, 23 Nouembris, anno 39.

Amico cuidam.

matthæio. II, 25.

S. D. Velut in sentinam, ita in loca uenarum
 metallicarum semper ex uarijs gentibus homines
 confluunt,

confluunt, imbuti diuersis opinionibus, & magno-
 rum ingeniorum & iudiciorum persuasione prædi-
 ti: quorum multi etiam curiosi & fallaces sunt. In
 tali coetu tamen est aliqua Ecclesia: huic coetui ser-
 uandum est. Et tamen interim cauendum, quantum
 fieri potest, ne curiosis ac maleuolis præbeamus oc-
 casionem subsannandæ doctrine. Primum igitur ui-
 dendum tibi censeo, an collegas habeas consentien-
 tes de mutando ritu in coena Domini: si unus aut
 plures dissentiunt, non censeo tentandam esse mu-
 tationem. Prorsus etiam in concionibus huius nego-
 cij nullam mentionem fieri uelim, in ullam partem.
 Scio esse magnas & grauissimas rationes abrogan-
 dæ elevationis: sed consensu collegarum tibi opus est.
 Nam alij alias causas dicent, suspicabuntur, fingent:
 ut est hæc ætas suspicax, & amans calumniarum.
 Nec facile credas collegis, nisi bene explorata ipso-
 rum uoluntate. sum ipse similia expertus. Multi e-
 nim, cum uident iudicia uulgi non respondere ijs con-
 silijs quæ instituantur: postea simulant se inuitos
 pertractos esse, & odia in alios deriuant. Quare
 censeo, prius explorandas esse uoluntates collega-
 rum. Causæ uero allegari in familiaribus colloquijs
 hæc due possunt: nam in concionibus nolo quicquam
 de hac re dici. Primum, cum fingunt monachi ob-
 lationem fieri pro uiuis & mortuis, hoc ritu eleua-
 tionis eos moueri. Ut igitur tollatur error, ne putet
 populus

populus sacerdotis eleuationē ualere pro alijs, mutandum esse morē dices. Secundō, eleuatione confirmatur circumgestatio, quæ sine ulla dubitatione est idolomania. Nam Deus non est ad ullam rem alligandus, ubi se non suo uerbo alligat: ut non est alligandus ad statuas. Non autem alligatur Christus ad panem, sed ad actionem in usu sacramenti: nec adest propter panem, sed propter sumentē. O' horrēdas tenebras, quas pōiſſices, reges, principes, monachi in Ecclesia defendunt: quas utinam Christus aduentu suo citō depellat. Turcica arma puniunt hanc prophanationem cœnæ Domini, tot iam seculis hærentem in Ecclesijs. Bene uale, 1548.

DE ADORATIONE ET ELE
uatione Sacramenti.

Nobilitate generis, sapientia & uirtute præstati domino, Eustachio à Schlieben, cōsiliario inclyti principis Electoris, domino patrono suo colendo, Phil.
Mel. S. D.

Præstantissime uir, nobilitate generis, sapientia & uirtute excellens: Si pastor ille ideo prohibet adorationem, quia negat præsentiam ueram & realem Christi in uero usu sacramenti, remouendus est à gubernatione Ecclesiæ. Displicet mihi mouere certamina, nō inquisitis fontibus: sed magis